

Լաքոյան բանալին

հեղինակ՝ Ռոբերտ Շեքլի

թարգմանիչ՝ Ռուբեն Ավետիսյան

Ոիշարդ Գրեգորը նստած էր իր փոշոտ զրասեղանի առջեւ ԱԱԱ
Առաջնակարգ Միջմոլորակային Դեղակտիվացիոն ծառայության զրասենյակում:
Համարյա կեսօր էր, բայց Արնոլդը՝ նրա գործընկերը, դեռ չէր հայտնվել: Գրեգորը
փասիանս էր բացում, խաղն անսովոր բարդ էր ստացվել:

Նախասենյակում բարձր դղրդյուն լսվեց:

ԱԱԱ Առաջնակարգի դուռը բացվեց եւ Արնոլդը գլուխը ներս խոթեց:

— Շուտ ես գալիս, խոսք չկա,— ասաց Գրեգորը:

— Ես հենց նոր մեզ համար կարողություն եմ վաստակել,— ասաց Արնոլդը:
Նա կրնկի վրա բացեց դուռը եւ ձեռքի թատերական շարժումով ներս հրավիրեց:—
Բերե՛ք, տղաներ:

Չորս քրտնած բանվոր փողիկի մեծության մի քառակուսի սեւ մեքենա ներս
քարշ տվին:

— Ահա, սա է,— հպարտ ասաց Արնոլդը: Նա վճարեց բանվորներին եւ կանգ
առավ՝ ձեռքերը մեջքին, կիսախոտի աչքերը մեքենայից չհեռացնելով:

Գրեգորը խաղաթղթերը դանդաղ, հոգնած մի կողմ դրեց, որպես մի մարդ, որն
ամեն ինչ տեսել է: Հետո տեղից ելավ ու քայլեց մեքենայի շուրջը:

— Լավ, հանձնվում եմ: Ասա, ի՞նչ է:

— Միլիոն դոլար,— ասաց Արնոլդը:

— Այո, իհարկե: Բայց ի՞նչ է:

— Զրի արտադրիչ,— ասաց Արնոլդը: Նա հպարտ ժպտաց:— Ես այս առավոտ
անցնում էի Զոյի «Միջաստղային հնոտիի հանձնման կետի» կողքով, եւ ահա սա

այնտեղ դրված էր պատուհանի գոգին: Համարյա ձրի նստեց: Զոն մինչեւ իսկ չփառեր, թե սա ի՞նչ է:

— Ես նույնպես,— ասաց Գրեգորը:— Իսկ դո՞ւ:

Արնոլդը չորեքթար էր կանգնել, ճգնելով կարդալ մեքենայի առջեւի մասում փորագրված հրահանզը: Առանց վեր նայելու, նա հարցրեց.

— Դու լսել ես Մելջե մոլորակի մասին, այնպես չէ՞:

Գրեգորը զլխով արեց: Մելջեն գալակտիկայի հյուսիսային ծայրամասում գտնվող մի երրորդ կարգի մոլորակ էր, առեւտրական երթուղիներից բավական հեռու: Մի ժամանակ Մելջեն վերին աստիճանի առաջադեմ քաղաքակրթություն էր ունեցել, որը հնարավոր էր դարձել այսպես կոչված մելջեական Հին գիտության շնորհիվ: Հին գիտության արգասիքները դարեր առաջ կորել էին, թեև մերթ այստեղ, մերթ այնտեղ անցյալի որեւէ վկայություն էր հայտնվում:

— Եվ սա Հին գիտության արտադրա՞նք է, — հարցրեց Գրեգորը:

— Ճիշտ այդպես: Սա մելջեական Զրի արտադրիչ է: Կասկածում եմ, որ ամբողջ տիեզերքում սրանից հինգ կամ վեց հատից ավելի լինի: Այս մեքենան կրկնօրինակել հնարավոր չէ:

— Ի՞նչ է արտադրում, — հարցրեց Գրեգորը:

— Ի՞նչ իմանամ, — ասաց Արնոլդը:— Խնդրում եմ, մի րոպե այստեղ տուր մելջեերենանզերեն բառարանը:

Աշխատելով համբերությունը չկորցնել, Գրեգորը քայլեց դեպի գրադարակը:

— Դու չփառես, թե ինչ է արտադրում...

— Բառարան: Շնորհակալ եմ: Ի՞նչ նշանակություն ունի, թե ինչ է արտադրում: Կարեւորը, որ ձրի՝ է: Այս մեքենան էներգիան խլում է օդից, տիեզերքից, արեւից, որտեղից ասես: Ոչ միացնում ես, ոչ վառելիք լցնում, ոչ էլ հետեւում, որ չփառանա: Աշխատում է անվերջ:

Արնոլդը բացեց բառարանը եւ սկսեց փնտրել արտադրիչի առջեւում գրված բառերը:

— Զրի էներգիա...

— Այդ գիտնականները հիմար չեին, — ասաց նա, թարգմանությունը գրի առնելով ծոցատետրում:— Արտադրիչը էներգիան պարզապես օդից է խլում: Ուստի,

իրոք, նշանակություն չունի, թե ինչ է արտադրում: Միշտ էլ կարող ենք մեքենան վաճառել, իսկ ստացածը, ինչ էլ որ լինի, գուտ եկամուտ կմնա:

Գրեգորը սեւեռուն նայեց իր ձարպիկ, ցածրահասակ գործընկերոջը եւ նրա երկար, անուրախ դեմքը սովորականից ավելի տիտուր դարձավ:

— Արնոլդ, — ասաց նա, — ուզում եմ քեզ մի քան հիշեցնել: Նախ եւ առաջ, ոու քիմիկոս ես: Ես՝ Էկոլոգ: Մենք ոչինչ չգիտենք մեքենաների եւ առավել ես քարդ այլմոլորակային մեքենաների մասին:

Արնոլդը ցրված զիտով արեց եւ պտտեց սկավառակը: Արտադրիչը չոր կլկոց արձակեց:

— Ավելին, — ասաց Գրեգորը, մի քանի քայլ նահանջելով, — մենք մոլորակային դեզակտիվացիոնիստներ ենք: Չե՞ս մոռացել: Մենք պատճառ չունենք...

Արտադրիչը սկսեց անկանոն հազար:

— Հիմա հասկացա, — ասաց Արնոլդ: — Այստեղ գրված է «Մելջեական Զրի արտադրիչ՝ Գլոբենի լաբորատորիաների մի նոր նվաճում: Երաշխավորում ենք, որ այս արտադրիչը չի փշանում, չի ջարդվում եւ զորկ է բոլոր թերություններից: Էներգիայի աղբյուրի հետ միացնելու կարիք չի զգում: Սեղմեք առաջին կոճակը եւ մեքենան կսկսի գործել: Գործողությունը կանգնեցնելու համար օգտագործեք Լաքոյան քանալի: Մելջեական Զրի արտադրիչը հավերժ ու անխափան աշխատանքի երաշխիք ունի: Թերություն նկատելու դեպքում ինդրում ենք մեքենան անմիջապես վերադարձնել Գլոբենի լաբորատորիաներ»:

— Երեւի պարզ չարտահայտվեցի, — ասաց Գրեգորը: — Մենք մոլորակային...

— Ի՞նչ ձանձրալի մարդ ես, — ասաց Արնոլդ, — մեքենան գործի ենք զցում եւ վերց: Ահա առաջին կոճակը:

Մեքենան սկսեց չարագուշակ զնզալ, որին հետեւեց խուլ ու հաստատուն դոդոց: Մի քանի րոպե շարունակ ոչինչ տեղի չունեցավ:

— Պետք է տաքանա, — անհամբերությամբ ասաց Արնոլդ: Հետո մեքենայի ներքեւի մասի բացվածքից գորշ փոշի սկսեց թափվել:

— Երեւի թափուկներն են, — մրթմրթաց Գրեգորը: Բայց փոշին տասնհինգ րոպե շարունակ տարածվում էր հատակով մեկ:

— Հաջողություն, — հանկարծ գոչեց Արնոլդ:

— Ի՞նչ է, իմացա՞ր, — հարցրեց Գրեգորը:

— Գաղափար անգամ չունեմ: Ես պետք է մի քանի փորձ անեմ:

Հաղթական ժպտալով, Արնոլդը փորձանոթի մեջ մի քիչ փոշի հավաքեց եւ շտապեց դեպի իր գրասեղանը:

Գրեգորը մնաց կանգնած արտադրիչի առջեւ, դիտելով, թե գորշ փոշին ինչպես է հորդում: Ի վերջո նա ասաց.

— Չանջատէ՞նք, մինչեւ կպարզենք, թե ինչ է:

— Իհարկե ոչ,— ասաց Արնոլդը:— Ինչ էլ լինի, փող կարժենա:— Նա վառեց իր բունզանյան այրիչը, փորձանոթի մեջ թորած ջում լցրեց ու գնաց աշխատելու:

Գրեգորն ուսերը թոթվեց: Նա սովոր էր Արնոլդի խելապտույտ արարքներին: Այն պահից, երբ ստեղծվել էին ԱՍՍ Առաջնակարգը, Արնոլդը արագ հարստանալու ուղի էր որոնում: Նրա հնարքների հետեւանքով սովորաբար աշխատանքն ավելի էր շատանում, քան եթե հնառա եղանակներով գործեին, բայց Արնոլդն այդ շուտ էր մոռանում:

Էհ, մտածեց Գրեգորը, զոնե այդպես կյանքն ավելի աշխույժ է դառնում: Նա նստեց գրասեղանի առջեւ եւ սկսեց մի քարդ փասիանս բացել:

Հաջորդ մի քանի ժամվա ընթացքում գրասենյակում լուրջուն էր տիրում: Արնոլդը քրտնաջան աշխատում էր, ավելացնելով քիմիկատներ, ուակտիվներ եւ ստուգելով արդյունքները գրասեղանին դրված մի քանի հաստափոր գրքերի միջոցով:

Գրեգորը սանդվիչներ ու սուրճ բերեց: Ուտելուց հետո նա սկսեց ետուառաջ քայլել, դիտելով մեքենայից անվերջ հորդացող գորշ փոշին:

Արտադրիչի դռոցը ուժեղացավ եւ փոշին սկսեց թափվել հաստ շիթով:

Ուտելուց մի ժամ անց Արնոլդը ոտքի ելավ:

— Վե՛րջ, — հայտարարեց նա:

— Ի՞նչ է, պարզեցի՞ր, — հարցրեց Գրեգորը, մտածելով, որ գուցե կյանքում մի անգամ Արնոլդն ինչոր կարգին բան է ձարել:

— Պարզեցի, — ասաց Արնոլդը, — սա թանգրիս է: Նա սպասումով նայեց Գրեգորին:

— Ինչպե՞ս, թանգրի՞ս:

— Միանգամայն ձիշտ է:

— Այդ դեպքում գուցե բարի լինես ասել, թե ի՞նչ է այդ թանգրիսը,— բղավեց Գրեգորը:

— Կարծում էի զիտես: Թանգրիսը մելջեցիների հիմնական կերակուրն է: Մեծահասակ մելջենցին տարվա ընթացքում մի քանի տոննա թանգրիս է օգտագործում:

— Ինչպե՞ս, կերակո՞ւր,— Գրեգորը նորից, այս անգամ հարգանքով, նայեց գորշ փոշու հաստ շերտին: Մի մեքենա, որն օրվա մեջ քանչորս ժամ անընդմեջ ուտելիք է արտադրում, կարող է փող վաստակելու շատ լավ միջոց լինել: Հատկապես եթե մեքենան երբեք սպասարկմբն կարիք չի զգալու եւ վրադ ոչ մի սենթ չի նստում:

Արնոլդն արդեն բացել էր հեռախոսագիրքը:

— Ահա,— նա համար հավաքեց:— «Միջաստղային ըննդամթերքի կորպորա՞ցիա»: Նախագահին, խնդրում եմ: Ի՞նչ, նա չի... Այդ դեպքում փոխնախագահին: Դա կարեւոր է... Ինչպե՞ս... Դե լավ, ձեզ կասեմ: Ես հնարավորություն ունեմ ձեզ մատակարարել համարյա անսահմանափակ քանակությամբ թանգրիս՝ մելջեցիների հիմնական կերակուրը: Ձիշտ այդպես: Գիտեի, որ ձեզ կհետաքրքրի: Այո, իհարկե, կսպասեմ:

Նա շրջվեց դեպի Գրեգորը:

— Այս կորպորացիաները կարծում են, թե կարող են... այո՞ւ այո, այո, ձիշտ այդպես: Դուք զբաղվում եք թանգրիսի վաճառքով, այնպես չէ՞... Հիանալի է, հրաշալի:

Գրեգորը մոտեցավ, փորձելով լսել, թե զծի այն կողմում ինչ են ասում: Արնոլդը հեռու հրեց նրան:

— Գի՞նը: Իսկ շուկայական միջին գինն ինչքա՞ն է: Դե տոննան հինգ դոլար շատ չէ, բայց... Ի՞նչ: Տոննան հինգ սե՞նթ: Կատակո՞ւմ եք: Եկեք լրջանանք:

Գրեգորը հեռացավ եւ հոգնած փլվեց բազկաթոռի մեջ: Նա անկիրք լսում էր Արնոլդի ձայնը. — Այո, այո: Ա՛, ես չգիտեի... Հասկանում եմ: Շնորհակալություն:

Արնոլդը կախեց լսափողը:

— Կարծես թե,— ասաց նա,— Երկրի վրա թանգրիսի մեծ պահանջարկ չկա: Այստեղ ընդամենը մի հիսուն մելջեցի է ապրում, իսկ թանգրիսի փոխադրումը հյուսիսային ծայրամասեր անասելի թանկ է նստում:

Գրեգորը բարձրացրեց հոնքերը և նայեց արտադրիչին: Վերջինս գործում էր ամբողջ թափով՝ թանգրիսը հորդում էր, ինչպես ջուրը՝ բարձր ճնշման խողովակից: Մեքենայի առջեւ արդեն կես ոտնաշափ խորությամբ կույտ էր գոյացել:

— Ոչինչ,— ասաց Արնոլդը:— Այն կարող է օգտագործվել մի այլ բանի համար:— Նա վերադարձավ դեպի գրասեղանը և մի քանի ուրիշ հաստափոր գրքեր բացեց:

— Մինչեւ պարզելը չանցատե՞նք,— հարցրեց Գրեգորը:

— Իհարկե ոչ,— ասաց Արնոլդը:— Չրի է, մի թե չես հասկանում: Մեզ համար փող է վաստակում:

Նա սուզվեց իր գրքերի մեջ: Գրեգորը կրկին սկսեց քայլել, բայց պարզվեց, որ մինչեւ կոճերը հասնող թանգրիսի միջով ճանապարհ հարթելը դժվար է: Նա ծանր ընկավ աթոռին, մտածելով, թե ինչու ժամանակին չզբաղվեց դեկորատիվ այգեգործությամբ:

Երեկոն նոր էր վրա հասել, իսկ մկնագույն փոշին սենյակով մեկ մի քանի ոտնաշափ խորությամբ շերտ էր կազմել: Մի քանի գրիշ, մատիտ, մի պայուսակ ու մի փոքրիկ պահարան արդեն կորել էին այդ շերտի տակ և Գրեգորը սկսում էր մտածել, թե արդյոք հատակը ծանրությանը կդիմանա: Նա ստիպված էր արահետ բացել դեպի դուռը, թղթերի զամբյուղը գործածելով որպես գոզաթիակ:

Արնոլդն ի վերջո փակեց գիրքը հոգնած, սակայն բավարարված:

— Կա՛ ուրիշ գործածություն:

— Ի՞նչ:

— Թանգրիսն օգտագործվում է որպես շինանյութ: Գիտես, մի քանի շաբաթ բաց օդում մնալուց հետո այն գրանիտի պես կարծը է դառնում:

— Ոչ, չգիտեի:

— Զանգիր որեւէ շինարարական ընկերություն: Հենց հիմա այս հարցը կլուծենք:

Գրեգորը զանգեց «ԹոլեդոՄարսյան շինարարական ընկերություն» եւ ասաց ոմն միստր Օ'Թուլի, որ պատրաստ է նրանց ապահովել թանգրիսի համարյա անսահմանափակ քանակությամբ:

— Ա՛, թանգրիս,— ասաց Օ'Թուլը:— Հիմա որպես շինանյութ առանձին մասսակայություն չի վայելում: Գիտեք, ներկ չի պահում:

— Ոչ, չգիտեի, — ասաց Գրեգորը:

— Փաստ է: Ես ձեզ ասեմ, թե ինչ է պետք անել: Ինչոր խելառ ցեղ այդ թանգրիսն ուտում է: Ինչո՞ւ չեք...

— Մենք գերադասում ենք վաճառել որպես շինանյութ, — ասաց Գրեգորը:

— Դե ինչ, կարծում եմ մենք կարող ենք գլեն: Էժան շինությունների համար պետք կգա: Մեկ տոննային տասնինգ կտանք:

— Դոլա՞ր:

— Մենք:

— Ես ձեզ իմաց կանեմ, — ասաց Գրեգորը:

Առաջարկը լսելով, նրա գործընկերը գլուխը խորաթափանց շարժեց:

— Ամեն ինչ լավ է: Ենթադրենք մեր այս մեքենան օրական տասը տոննա է արտադրում, ամեն օր, տարիներ շարունակ: Հիմա կտեսնենք:— Նա արագ մի քանի հաշվում կատարեց լոգարիթմական քանոնով:— Դա կազմում է տարեկան մոտավորապես հինգ հարյուր հիսուն դոլար: Հարուստ չենք դառնա, բայց դա կհեշտացնի բնակարանային վարձը մուծելը:

— Բայց այստեղ թողնել չի կարելի, — ասաց Գրեգոր՝ տագնապահար նայելով թանգրիսի անվերջ հաստացող կույտին:

— Իհարկե ոչ: Կարող ենք գյուղում մի պարապ հողամաս գտնել եւ սա թողնել այնտեղ միացրած: Նրանք կարող են իրենց ուզած ժամանակ զալ եւ տանել շինանյութը:

Գրեգորը զանգահարեց Օ'Թուլին եւ ասաց, որ ուռախ կլինի գործարք կնքել:

— Շատ բարի, — ասաց Օ'Թուլը:— Դուք մեր գործարանի տեղը գիտեք, երբ սիրտներդ ուզի, ապրանքը բերեք:

— Մենք բերե՞նք: Ես կարծում էի, որ դուք...

— Տոննան տասնհինգ սենք արժեցող ապրա՞նքը: Ոչ, մենք ձեզ լավություն ենք անում հենց միայն ձեզնից վերցնելով: Դուք բերեք:

— Վաս է,— ասաց Արնոլդը, երբ Գրեգորը լսափողը կախեց,— տեղափոխելու զինը...

— Շատ ավելի է, քան տոննայի համար տասնհինգ սենքը,— ասաց Գրեգորը:— Ավելի լավ է այդ բանն անշատես, մինչեւ որոշենք, թե ինչ պետք է անել:

Արնոլդը ճանապարհ հարթեց դեպի արտադրիչը:

— Հիմա, տեսնեմ,— ասաց նա:— Անջատելու համար ես պետք է օգտագործեմ Լաքոյան բանալի:— Նա սկսեց զննել մեքենայի առաջամասը:

— Դե մի ուշացրու, անջատիր,— ասաց Գրեգորը:

— Մի բոպե սպասիր...

— Անջատելո՞ւ ես, թե՞՞ ոչ:

Արնոլդն ուղղվեց եւ շփոթված քմծիծաղեց:

— Այնքան էլ հեշտ չէ:

— Ինչո՞ւ:

— Անջատելու համար Լաքոյան բանալի է հարկավոր: Իսկ մենք դրանից կարծես թե չունենք:

Դրանից հետո մի քանի ժամ շարունակ Գրեգորն ու Արնոլդը լսափողը ցած չէին դնում: Նրանք կապվում էին թանգարանների, գիտահետազոտական ինստիտուտների, քոլեջների հնէաբանական ֆակուլտետների եւ էլ ում հետ պատահեր: Լաքոյան բանալի ոչ ոք երբեք չէր տեսել, ոչ էլ որեւէ մեկը լսել էր դրա մասին:

Հուսահատ, Արնոլդը զանգահարեց Զոհին՝ «Միջազգային հնոտիի» տիրոջը եւ գտավ նրան առանձնատանը, որը կառուցված էր երկնաքերի կտորին:

— Չէ, ոչ մի Լաքոյան բանալի չունեմ,— ասաց Զոն: Քո կարծիքով ինչո՞ւ մեքենան այդքան էժան ծախեցի:

Արնոլդը խոսափողը դրեց, եւ նրանք սառած նայեցին միմյանց:

Մելջեական Զրի արտադրիչն ուրախսվարթ դուրս էր կրկակում անարժեք փոշու շիթը, որի տակ անհետացել էին երկու աթոռ եւ ջեռուցման մի խողովակ: Գորշանգրիսն արդեն հասնում էր գրասեղանի բարձրությանը:

- Ինչ փոքրի՞կ, սիրունի՞կ փող աշխատելու հարմարանք,— ասաց Գրեգորը:
- Մենք մի բան կմտածենք:
- Մե՞նք:

Արնոլդը վերադարձավ իր գրքերին եւ անցկացրեց գիշերվա մնացած մասը թանգրիսի օգտագործման մի ուրիշ ձեւ որոնելով: Գրեգորը ստիպված էր գորշ փոշին զամբյուղով տեղափոխել միջանցք, որպեսզի գրասենյակը չհեղեղվեր:

Եկավ առավոտը, եւ արեւն ուրախ շողաց մկնագույն փոշիով պատաժ ապակիների միջով: Արնոլդը ոտքի ելավ ու հորանջեց:

- Լավ նորություն չկա՞—, — հարցրեց Գրեգորը:
- Վախենում եմ, որ ոչ:
- Գրեգորը մի կերպ գնաց սուրճ բերելու: Երբ վերադարձավ, շենքի կառավարիչը եւ երկու հաղթահասակ կարմրադեմ ոստիկան գոռզոռում էին Արնոլդի վրա:
- Դուք միջանցքը պիտի մաքրե՞ք այդ ավազից, մի բուռ անգամ չպիտի մնա, — ճշում էր կառավարիչը:
- Այո, եւ օրենք գոյություն ունի այս թաղամասում գործարանների աշխատանքն արգելելու մասին, — ասաց կարմրադեմ ոստիկաններից մեկը:
- Սա գործարան չի, — բացականչեց Գրեգորը, — սա մելջեական Զրի...
- Ասում եմ գործարան է, — ասաց ոստիկանը: — Եվ ասում եմ՝ անմիջապես կանգնեցրեք աշխատանքը:
- Դա էլ հենց խնդիրն է, — ասաց Արնոլդը: — Մենք ոնց որ թե չենք կարողանում անջատել:
- Չեք կարողանում անջատե՞լ: — Ոստիկանը կասկածանքով նայեց նրանց: — Ինձ երեխայի տե՞ղ եք դնում: Ասում եմ պետք է անջատեք:
- Պարոն սպա, երդվում եմ ձեզ...

— Լսի, խելոք, ես մի ժամից ետ կգամ: Այդ բանը կանջատես եւ այս կեղտը կմաքրես, թե չէ ծանուցազիր կտամ դատարան:

Ոստիկանները եւ կառավարիչը հեռացան:

Գրեգորը եւ Արնոլդը նայեցին մեկմեկու, հետո Զրի արտադրիչին: Թանգրիսն այժմ հասել էր գրասեղանի վերին մասին եւ շարունակվում էր անընդմեջ ավելանալ:

— Անե՛ծք,— ասաց Արնոլդը ձայնի հիստերիկ երանզով,— մի ձեւ պէտք է լինի այս հարցը լուծելու: Դետք է շուկա լինի: Զրի՛ է, ասում եմ: Այս փոշու ամեն մի հատիկը ձրի՛ է, ձրի՛, ձրի:

— Հանգիստ,— ասաց Գրեգորը, հոգնած շարժումով մազերից ավազը թափ տալով:

— Չե՞ս հասկանում: Եթե մի բան ձրի է եւ անսահմանափակ, ապա պէտք է կիրառում ունենա: Այս ամենը ձրի է...

— Դուռը բացվեց ու ներս եկավ սեւ գործնական կոստյումով մի նիհար, բարձրահասակ մարդ, ձեռքին մի փոքրիկ, անծանոթ գործիք:

— Ուրեմն այստեղ է, — ասաց մարդը:

Գրեգորը ցնցվեց հանկարծակի օտարոտի մտքից:

— Լաքյան բանալն՝ է, — հարցրեց նա:

— Ի՞նչ բանալի: Ոչ, չեմ կարծում, — ասաց մարդը: — Սա հոսքաշափ է:

— Ա՛, — ասաց Գրեգորը:

— Եվ կարծես թե ինձ բերել է այնտեղ, որտեղ պետք է, — ասաց մարդը: — Ես միստր Գարսթերզն եմ: — Նա Գրեգորի գրասեղանի վրայից մաքրեց փոշին, մի վերջին անգամ նայեց իր հոսքաշափին եւ սկսեց մի տպված բլանկ լրացնել:

— Ի՞նչ է պատահել, — հարցրեց Արնոլդը:

— Ես «Մեթրոփոլիթենի Էներգետիկ ընկերությունից» եմ, ասաց Գարսթերզը: — Սկսած երեկվանից, մենք մոտ էներգիայի հանկարծակի հսկայական կորուստ հայտնաբերեցինք:

— Այստեղի՞ց էր, — հարցրեց Գրեգորը:

— Զեր այդ մեքենայից, — ասաց Գարսթերզը:

Նա լրացրեց բլանկը, ծալեց ու դրեց գրպանը:

— Շնորհակալություն աջակցության համար: Զեզ սրա համար, իհարկե, հաշիվ կուղարկեն: — Որոշ դժվարությամբ նա բացեց դուռը, հետո շրջվեց ու մի անգամ եւս նայեց Զրի արտադրիչին:

— Երեւի դա ինչոր վերին աստիճանի թանկարժեք բան է սարքում, — ասաց նա, — որպեսզի արդարացնի Էներգիայի այդքան ծախսը: — Ի՞նչն է: Պծատինի փոշի՞:

Նա ժպտաց, բարեկամաբար զիխով արեց եւ հեռացավ:

Գրեգրը շրջվեց դեպի Արնոլդը: — Զրի Էներգիա, չէ՞:

— Հա, ասաց Արնոլդը, — ուղղակի խլում է Էներգիա մոտակա աղբյուրից:

— Ես էլ եմ այդպես կարծում: Էներգիա է վերցնում օդից, տիեզերքից, արեւից: Եվ Էներգետիկ ընկերություններից, եթե ձեռքի տակ է:

— Այդպես է երեւում: Բայց հիմնական սկզբունքը...

— Գրողի ծո՛ցը այդ հիմնական սկզբունքը, — գոչեց Գրեգրը: — Մենք չենք կարող անջատել այս անիծյալ բանն առանց Լաքոյան բանալու, ոչ ոք Լաքոյան բանալի չունի, մենք խեղդվում ենք անարժեք փոշու մեջ, այնքան անարժեք, ոք նույնիսկ տեղափոխեռու ծախսը չի հանում եւ երեւի այնքան Էներգիա ենք կլանում, ինչքան ունենում է միջին մեծության արեգակը:

— Պետք է լուծում լինի, — մռայլ ասաց Արնոլդը:

— Այո՞: Դե գտիր:

Արնոլդը նստեց այնտեղ, որտեղ առաջ իր գրասեղանն էր եւ, աչքերը փակեց: Դուռը բարձրածայն թակեցին, լսվեցին դայալից ձայներ:

— Փակիր դուռը, — ասաց Արնոլդը:

Գրեգրը դուռը փակեց: Արնոլդը մի քանի րոպե եւս մտածեց, հետո ոտքի կանգնեց:

— Ոչինչ կորած չէ, — ասաց նա: — Մենք, այնուամենայնիվ, կարողություն կվաստակենք այս մեքենայի միջոցով:

— Արի ուղղակի ոչնչացնենք, — ասաց Գրեգրը: — Նետենք օվկիանոսը կամ մի այլ բան:

— Ոչ: Ես հիմա գիտեմ: Արի, ես տիեզերանավը գործի դնենք, որ տաքանա:

Հաջորդ երեք օրերը ԱԱԱ Առաջնակարգում տեղագին էին ու անհանգիստ: Գրեգրին ու Արնոլդը ստիպված էին անսաելի թանկ գնով մարդիկ վարձել, որպեսզի նրանք շենքը մաքրեն թանգրիսից: Հետո առաջ եկավ շարունակ մկնագույն փոշի ժայթող մեքենան տիեզերանավ տեղափոխելու հարցը: Բայց ի վերջո, ամեն ինչ արված էր: Զրի արտադրիչը տեղ ստացավ նավամբարում եւ սկսեց արագորեն լցնել այն թանգրիսով, իսկ նավը դուրս եկավ արեգակնային համակարգից եւ սկսեց արագացում ստանալ:

— Սա շատ տրամաբանական է, — բացատրում էր Արնոլդը, — բնականաբար, երկրի վրա թանգրիսի շուկա գոյություն չունի: Հետեւաբար, Երկրում թանգրիս վաճառելու փորձերն անօգուտ են: Բայց Մելչե մոլորակում...

— Ինձ ինչոր դուր չի գալիս, — ասում էր Գրեգրը:

— Իմ ծրագիրը չի կարող ձախողվել: Թանգրիսը Մելչե տեղափոխելը շափազանց թանկ արժի: Բայց չէ՞ որ մենք Մելչե ենք փոխադրում մեր ամբողջ գործարանը: Ապրանքը կարտադրվի անընդմեջ:

— Իսկ եթե ասենք շոկայի պահանջարկը ցա՞ծր է, — հարցուց Գրեգրը:

— Ինչքա՞ն ցածր կարող է լինել: Սա մելջեցիների համար հացի պես բան է: Հիմնական կերակրատեսակ: Անհաջողություն լինել չի կարող:

Երկու շաբաթ տիեզերքում անց կացնելուց հետո վերջապես հեռվում երեւաց Մելչեն: Բայց մոլորակին շուտ չհասան: Թանգրիսը ամբողջությունին հեղեղել էր նավամբարը: Նավամբարի դուրն ամուր փակել էին, բայց աճող ճնշումը սպառնում էր պայթեցնել նավի պատերը: Ստիպված էին ամեն օր տոննաներով թանգրիս դուրս թափել, սակայն դա ժամանակ էր խլում եւ զերմության ու օդի կորուստ էր տեղի ունենում:

Ուստի, երբ սպիրալաձեւ վայրէջք կատարեցին, տիեզերանավում մի մատնաշափ ազատ տեղ չկար (ամեն ինչ լեփեցուն էր թանգրիսով), թթվածինը հազիվ էր հերիքում եւ ահավոր ցուրտ էր:

Վայրէջքն ավարտելուն պես նավ բարձրացավ նարնջագույն մաշկով մի հաղթամարմին մաքսավոր:

— Բարի գալուստ, — ասաց նա: — Հազվագյուտ են այցելուներ լինում մեր անկարեւոր, փոքրիկ մոլորակում: Երկա՞ր եք կամենում մնալ:

— Հավանաբար,— ասաց Արնոլդը:— Մենք պատրաստվում ենք գործ բացել:

— Գերազանց է,— ասաց պաշտոնավորը, երջանիկ ժպտալով:— Մեր մոլորակը կարիք ունի նոր արյան, նոր նախաձեռնությունների: Իսկ կարո՞ղ եմ տեղեկանալ ձեր գործի բնույթի մասին:

— Մենք թանգրիս ենք վաճառելու, մելչեցիների հիմնական...

Պաշտոնավորի դեմքը մթնեց:

— Ինչ եք վաճառելո՞ւ:

— Թանգրիս: Մենք Զրի արտադրիչ ունենք եւ...

Մաքսավորը սեղմեց դաստակին ամրացված սարքի մի կոճակը:

— Ցավում եմ, բայց դուք պետք է անմիջապես հեռանաք:

— Բայց մենք ամեն ինչ ունենք՝ անձնագրեր, մաքսային վկայականներ...

— Իսկ մենք ունենք օրենքներ: Դուք պետք է անմիջապես թռնեքզնաք եւ ձեզ հետ վերցնեք ձեր Զրի արտադրիչը...

— Մի բոպե, լսեք,— ասաց Գրեգորը,— այս մոլորակի վրա պետք է որ ազատ նախաձեռնություն լինի:

— Ոչ, թանգրիսի արտադրության համար չկա:

Դրսում տասից ավելի տանկեր դղրդյունով մոտեցան եւ նավի շուրջ շղթա կազմեցին: Մաքսավորը դիմեց դեպի աստիճանները:

— Սպասե՛ք,— հուսահատ գոչեց Գրեգորը:— Երեւի վախենում եք անհավասար մրցակցությունից: Ուրեմն վերցրեք Զրի արտադրիչը որպես նվեր:

— Ո՛չ,— բղավեց Արնոլդը:

— Այո՛: Միայն փորեքհանեք եւ վերցրեք ձեզ: Ձեր աղքատներին կերակրեք դրանով: Մի օր մեզ համար արձան կկանգնեցնեք:

Հայտնվեց տանկերի երկրորդ շարասյունը: Գլխավերեւում հայտնվեցին հնառն ուակտիվ օդանավեր եւ սկսեցին ցածր սավառնել վայրէջքի հրապարակի վրայով:

— Գնացե՛ք այս մոլորակից,— գոռաց մաքսավորը: Մի՞թե լուրջ կարծում եք, որ կարող եք Մելչեում թանգրիս վաճառել: Նայեք ձեր շուրջը:

Նրանք նայեցին: Վայրէջքի հրապարակը գորշ էր ու փոշոտ, շինությունները նույն գունաթափ գորշությունն ունեին: Ետեւում տարածվել էին մկնագույն դաշտերը, որոնք ձգվում էին մինչեւ ցածր գորշ սարերը:

Բոլոր կողմերում, ինչքան մարդու աչքը կկտրեր, ամեն ինչ թանգրիսային գորշություն ուներ:

— Ուզում եք ասել,— հարցրեց Գրեգորը,— որ ամբողջ մոլորակը...

— Ինքներդ դատեք,— ասաց մաքսավորը, ոտքը դնելով աստիճաններին:— Այստեղ գործել է Հին գիտությունը, իսկ միշտ գտնվում են հիմարներ, որոնք քիչները խորթում են դրա արգասիքների մեջ: Իսկ հիմա հեռացեք: Բայց եթե երբեւ Լաքյան բանալի ձարեք, վերադարձեք եւ ասեք զինը: